

O'QUV JARAYONIGA MOBIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH USULLARI VA SHAKLLARI

M.A.Farmonova

BuxDU, tayanch doktorant

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8213461>

ARTICLE INFO

Received: 23th July 2023

Accepted: 30th July 2023

Online: 31th July 2023

KEY WORDS

Masoaviy ta'lim, internet, model, video dars, audio dars.

ABSTRACT

Maqolada talaba va o'qituvchi o'rtasidagi tizimli aloqani uzmaganda holda mobil ilovalar o'qitish tizimi imkoniyatlari va afzalliklariga oid ma'lumotlar mavjud. Muallif tomonidan masofaviy o'qitish tizimiga maktab-internet, maktab-internet-maktab, talaba-internet-o'qituvchi, talaba-internet-markazning masofaviy ta'limdagi o'rni haqida ma'lumot keltirilgan.

Mobil ta'lim jarayonida o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqa asosan bilvosita shaklda amalga oshiriladi, o'quv materiallari va boshqa resurslardan simsiz va mobil foydalanishga asoslangan axborot va telekommunikatsiya texnologiyalari faol qo'llaniladi. Mobil ta'lim modeli talabalarining ta'lim muassasasidan ma'lum masofada joylashganligini va yuzma-yuz darslarga qatnasha olmasligini nazarda tutadi. Ular masofadan turib o'qishlari mumkin, ammo bu ularni o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan tizimli aloqalardan chetlamaydi. Shu bilan birga, kontent AKT imkoniyatlaridan maksimal darajada foydalanishga imkon beradigan tarzda tuzilishi kerak. Talaba istalgan vaqtda va istalgan joyda hamma narsa "qo'lida" bo'lishi kerak.

A.V. Xutorskoy, R.I. Bazhenov va V.I. Snegurova o'quvchilar, o'qituvchilar va veb-materiallar kabi ta'lim axborot ob'ektlari o'rtasidagi ta'lim o'zaro ta'siriga ishora qilib, masofaviy ta'limning besh turini aniqlaydi [5]. Masofaviy ta'limning har bir keyingi turi o'quv jarayonining og'irlik markazini uning masofaviy komponentiga siljishi bilan oldingisidan farq qiladi:

1. Maktab - Internet. Masofaviy ta'limning bu turi asosiy ta'lim jarayoni shaxsan amalga oshirilishini nazarda tutadi. Internet texnologiyalaridan faqat qo'shimcha ma'lumot manbalari sifatida foydalaniladi. Ta'limning ushbu shaklidagi mobil ta'lim qo'shimcha o'quv vositasi rolini o'ynaydi va o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu turdagi mobil ta'limda natijalarni baholash mezonlari klassik yuzma-yuz ta'limdagi kabi qolmoqda.

2. Maktab - Internet - Maktab. Masofaviy ta'limning ushbu turi maktab-internet modelini kengaytirishni o'z ichiga oladi va bir ta'lim muassasasida o'qishni emas, balki bir nechta maktablarni qamrab olishi mumkin. Turli maktablarning o'qituvchilari va o'quvchilari umumiy ta'lim loyihalarida ishtirok etib, bir-birlari bilan muloqot qilishadi. Ushbu ta'lim shaklidagi mobil ta'lim asosiyga qo'shimcha bo'lib, ba'zi individual mavzularni o'rganishga

imkon beradi. Ushbu ta'lim modelida natijalarni baholash mezonlari ham klassik kunduzgi ta'limdagi kabi qolmoqda.

3. Talaba - Internet - O'qituvchi. Masofaviy ta'limning bu turi kunduzgi ta'limni qisman masofaviy ta'lim bilan almashtirishni o'z ichiga oladi. O'qituvchi doimiy yoki vaqti-vaqti bilan uzoq masofada bo'lgan talabalar bilan ishlaydi. Ushbu model darslarning yangi shakllarini joriy etadi - masofaviy kurslar, seminarlar, maslahatlar va boshqalar. O'qituvchi bilan o'zaro aloqa nuqtalari soni ortib bormoqda va buning ortidan o'zaro aloqa va umuman ta'lim sifati ortib bormoqda. Shuningdek, ushbu modelda talabalarining ikkita guruhi ajralib turadi - kunduzgi va masofaviy talabalar. Sinf xonalari masofaviy talabalar va kunduzgi talabalardan iborat. Ushbu model darslarni qo'shimcha ta'lim sifatida masofadan turib o'tkazish mumkinligini nazarda tutadi. Bunday darslarning maqsadi muayyan mavzularni chuqurroq o'rganishdir. Bunday ta'lim shakliga misol qilib keltirish mumkin: to'liq stavkadagi o'qituvchi o'z maktabining o'quvchilari bilan, shuningdek, boshqa maktablarning masofaviy talabalari bilan mashg'ulotlar olib boradi. Ushbu ta'lim shaklini baholash mezonlari har bir alohida kursning o'ziga xos mezonlari bilan belgilanadi va kunduzgi ta'limni baholash mezonlari bilan kesishadi va faqat ularni to'ldiradi.

4. Talaba - Internet - Markaz. Ta'limning bu turi masofaviy ta'lim klassik yuzma-yuz ta'lim bilan solishtirish mumkinligini anglatadi va o'rganishni individuallashtirishga urg'u beradi. Talabalar maxsus tayyorlangan masofaviy ta'lim markazida muloqot qilishadi, bu markaz talabalarining salohiyatini ochish uchun maxsus tayyorlangan imkoniyatlarga ega. Ushbu turdagi ta'limga misol sifatida to'liq masofaviy ta'limni keltirish mumkin, bu erda turli maktab o'quvchilari o'quv markazida o'qitiladi va o'qitish asosan masofadan turib amalga oshiriladi. Talabalarining hamkorlikda o'rganishi o'quvchilar jismonan bir-biridan uzoqda joylashgan virtual sinflarda amalga oshiriladi. Masofaviy ta'limning ushbu shakli bu holda ta'limning alohida shakli bo'lib, hajmi jihatidan klassik kunduzgi ta'lim shakli bilan taqqoslanadi. Ta'limning ushbu modelida an'anaviy ta'lim shaklining barcha asosiy tarkibiy qismlari - maqsadlar, shakllar, mazmun va baholash mezonlarining roli va o'rni o'zgarib bormoqda. Ushbu ta'lim shaklida baholash mezonlari o'zgaradi va endi kunduzgi ta'lim uchun baholash mezonlari shaklini to'ldirmaydi, balki uning o'rnini bosadi, uni masofaviy ta'limga moslashtiradi.

5. Talaba - Internet - markazlar. Masofaviy ta'limning bu turi Talaba - Internet - Markaz shaklini kengaytiradi va kengaytma vaqt va makonda taqsimlangan ta'lim funktsiyasiga ega. Ta'limning bu shaklida talaba endi ma'lum bir o'quv markaziga bog'lanmaydi va yagona ekotizimda o'zaro bog'langan turli o'quv markazlarida o'qitilishi mumkin. Talabalarining ta'lim dasturi bir nechta o'quv markazlari o'rtasida shunday taqsimlanadiki, turli fanlar va kurslar talaba tomonidan turli muassasalarda va turli o'qituvchilar tomonidan o'rganiladi. Bunda ta'lim koordinatorlari ota-onalar, masofaviy va kunduzgi ta'lim hisoblanadi. Ushbu shakl talabaning xususiyatlarini moslashuvchan hisobga olishga, individual o'quv dasturini yaratishga va shakllantirishga qaratilgan. Ta'limning ushbu shaklida qo'shimcha baholash mezonlari va o'qitish shakllari va xodimlar uchun mezonlar paydo bo'ladi, o'quv jarayonini nazorat qiluvchi o'qituvchilar jamoasi va o'qituvchi-murabbiy tomonidan o'qitishni professional muvofiqlashtirish talab etiladi.

O'quv jarayoniga mobil texnologiyalarni joriy etishning o'ziga xos shakllari va usullarini ko'rib chiqamiz. Golitsyna I.N. va Polovnikova N.L. [4], G.G. Levkin, V.R. Gluxix va S.V. Bazilevich [3] o'quv jarayoniga mobil texnologiyalarni joriy etishning quyidagi usullari va shakllarini belgilaydi:

1. Mobil qurilmalar o'quv materiallari bilan Internet saytlariga kirishni ta'minlaydi - bu holda masofaviy o'qitishning bir shakli qo'llaniladi. Ta'limning ushbu shaklining mohiyati mobil qurilmalardan axborot tarmog'iga kirish uchun yoki faqat turli xil o'quv materiallari, amaliy topshiriqlar, testlar va qo'shimcha o'quv materiallariga kirish, chatlar, konferentsiyalarning mobil versiyalaridan foydalanish imkonini beruvchi yuqori ixtisoslashtirilgan saytlarga kirishdan iborat.

2. Mobil qurilma multimedia qurilmasi sifatida - turli xil media ma'lumotlarini, shuningdek, o'quv materiallarini o'z ichiga olgan video va audioni o'ynash uchun ishlatiladi. Ushbu usul ofis hujjatlari bilan ishlashga mo'ljallangan mobil qurilmalar uchun dasturlarning mobil versiyalaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Ushbu dasturlarning mobil versiyalaridan foydalanish orqali o'quv materiallarini o'qilishi mumkin bo'lgan shaklda ko'rish va tahrirlash uchun mobil qurilmalardan foydalanish mumkin bo'ladi. Shuningdek, audio va video suratga olish vositalari va multimedia pleyerlari sifatida mobil qurilmalardan foydalanish mumkin, bu esa istalgan joydan darslarning audio va video taqdimotlarini ijro etish imkonini beradi.

3. Mobil qurilmalar mobil qurilmalar uchun maxsus moslashtirilgan o'quv materiallari bo'yicha o'rganish vositasi sifatida - bu usul maxsus tuzilgan elektron darsliklar va o'quv fayllaridan foydalanishni o'z ichiga oladi, o'quv materiallari mobil platformalar uchun maxsus ishlab chiqilgan. Mobil qurilmalardan o'quv qurollari sifatida foydalanishning bunday yondashuvi bilan talabalarning mobil qurilmalarida o'quv vazifalarini ko'rish va bajarish uchun moslashtirilgan va shakllantirilgan maxsus o'quv materiallaridan foydalanish hisoblanadi. Talabalarga o'zlarining mobil qurilmalariga maxsus dasturlarni o'rnatish va o'quv materiallarini o'z ichiga olgan qiziqarli mavzular va nazorat uchun materiallar, masalan, testlar, shuningdek nazorat bosqichlaridan muvaffaqiyatli o'tish uchun zarur bo'lgan barcha qo'shimcha o'quv materiallarini yuklab olish imkoniyati beriladi. O'quv materiallarini ishlab chiqishning zamonaviy vositalari bunday dasturiy ta'minot tizimlari va o'quv materiallarini loyihalash imkonini beradi va o'quv materiallarida turli xil chizmalar, jadvallar, formulalar va multimedia materiallarini joylashtirish qobiliyati universal va har qanday mavzuga mos keladigan o'quv materiallarini yaratishga imkon beradi.

G. I. Kirilova, E. V. Chernobay, N. V. Kuzmina, E. A. Shmeleva ta'lim axborot muhitini (IEE) "o'qituvchining yangi rolini belgilaydigan pedagogik tizim" deb ta'riflaydilar. O'qituvchiga quyidagi funktsiyalar yuklanadi: bilish jarayonini muvofiqlashtirish; o'qitiladigan fanni tuzatish; individual o'quv rejasini tayyorlashda maslahat berish; o'quv dasturlari, ta'lim loyihalarini boshqarish. IEE o'zgarishlar ro'y berayotgan pedagogik tizimdir [1].

O'quv materiallari, bilimlarni nazorat qilish, o'qitish usullari ham tizimning alohida tarkibiy qismlarida tizimning alohida elementi sifatida qaraladi.

"Mobil ta'limni boshqarish tizimi" deb ataladigan tizim alohida quyi tizim sifatida ajratilgan - bu o'quv jarayonini boshqarish va uning barcha tarkibiy qismlarini hisobga olish uchun ma'lum bir organ.

Ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlash tizimiga mobil texnologiyalarni integratsiyalash bo'yicha bir qator shart-sharoitlar belgilandi; mobil o'quv jarayonini amalga oshirishni tashkiliy-pedagogik ta'minlash uslubiy jihatdan asoslanadi va tavsiflanadi. Falsafiy, ilmiy-nazariy adabiyotlar tahlili asosida ta'lim sohasida o'quv jarayonini mobil qo'llab-quvvatlash tizimlarini qurishning zamonaviy konsepsiyalari va usullari belgilab olindi. O'quv jarayonini qo'llab-quvvatlashning mavjud avtomatlashtirilgan tizimlari tahlil qilingan. O'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash jarayonida mobil texnologiyalarni integratsiyalash tamoyillari o'rganiladi. Ta'lim jarayonini mobil qo'llab-quvvatlash tizimining o'quv jarayonidagi o'rni va o'rni aniqlanadi va uning mazmuniga qo'yiladigan asosiy talablar shakllantiriladi. O'quv jarayonini mobil qo'llab-quvvatlash tizimini joriy etish shartlari aniqlangan. Ushbu tahlil natijalari ishlab chiqilayotgan tizimning tarkibiy qismlarini loyihalashda yordam beradi.

References:

1. Майер Р. Android 2. Программирование приложений для планшетных компьютеров и смартфонов. – Litres, 2013.
2. Сейболд К. jQuery Mobile: разработка приложений для смартфонов и планшетов. – БХВ-Петербург, 2013.
3. Уилдермут Ш. Основы Windows Phone 7.5. Разработка приложений с помощью Silverlight. – Litres, 2014.
4. Григсби Д., Черник В., Гарднер Л. Д. Разработка веб-сайтов для мобильных устройств. – 2013.
5. Каменева Т. Н. Педагогические технологии в электронном образовательном пространстве: традиции и инновации //Образовательные технологии и общество. – 2013. – Т. 16. – №. 1. – С. 609-626.
6. Farmonova, M. A. (2021). TA'LIM UMUNDORLIGINI OSHIRISHDA MOBIL ILOVALARNING O'RNI. Academic research in educational sciences, 2(3), 695-699.
7. Фармонова, М. А. (2022). OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARI UCHUN BOTANIKA FANIDAN YARATILGAN MOBIL ILOVANING DASTURIY IMKONIYATLARI: Farmonova Madina A'zamovna, tayanch doktorant. Buxoro davlat universiteti. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (7), 122-130.
8. Azamovna, F. M. (2021). Possibilities of Mobile Applications to Improve the Quality of Education. International Journal on Orange Technologies, 3(10), 19-21.
9. Nozimovich, X. X., & A'zamovna, F. M. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS OF STUDENTS OF THE NON-SPECIALIST EDUCATION OF THE PEDAGOGICAL UNIVERSITY. Science and Innovation, 1(4), 206-212.
10. Hakimov, X., & Farmonova, M. (2022). PEDAGOGIKA UNIVERSITETINING NOMUTAXASSISLIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIDA KASBIY MAHORATNI SHAKLLANISHIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNING AHAMIYATI. Science and innovation, 1(B4), 206-212.
11. A'zamovna, F. M. (2021, October). Zamonaviy Ta'limda Mobil Ilovalar Orqali O'qitish Nazaryasi. In " ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (pp. 95-96).

12. К.Ю. Леонтьев. Интеграция мобильных технологий в систему поддержки учебного процесса. Тольятти. 2016 йил.